

**Magiczny
Kraków**

Muzeum Krakowa zaprasza na wystawę Mieszczanin

2019-05-10

Wystawa: Mieszczanin

Czas trwania: 16.05-27.10.2019

Miejsce: Kamienica Hipolitów, pl. Mariacki 3

Kurator wystawy: Michał Hankus

Ekspozycja *Mieszczanin* to kolejna, trzecia już część projektu pt. *PrzeMieszczanie*, złożonego z pięciu wystaw, poruszających problem narracji o współczesnym mieszczaństwie – mieszkańcu Krakowa. Projekt stanowi osnowę jubileuszu 120-lecia Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

W każdym mieście jest odrobina prawdy. To niby banalne stwierdzenie trafnie opisuje Kraków i jego mieszkańców, oddaje w pełni specyfikę miasta, w którym „mit” mieszczaństwa jest swoistym elementem tradycji; kojarzy się potocznie z tym ośrodkiem miejskim bardziej niż z innymi, również mogącymi szczycić się wielowiekową historią miastami w Polsce.

Pojęcie mieszczaństwa i jego trwania – w sensie dosłownym, jak i w sferze mitu podtrzymywanego przez literaturę – decyduje o wyjątkowości Krakowa. Mieszczaństwo jest tutaj określeniem dość wieloznacznym, bo przedstawiane jest jako stereotypowa wizja tradycyjnie rozumianego porządku społecznego; ustalonych, jasnych dla każdego zasad i pewnej stałości oraz poczucia niezmiennego trwania, które gdzie indziej gwałtownie przerwała II wojna światowa oraz okres PRL-u.

Pojęcie mieszczaństwa, szczególnie w nawiązaniu do mieszkańców Krakowa, bardzo często nazbyt pochopnie było kojarzone już od końca XIX wieku z postawą konserwatywną, zachowawczą, niekiedy opisywaną jako chęć zamknięcia się na to, co inne i nowe. Wizja ta wzmacniana była ostrą krytyką ze strony poetów i artystów młodopolskich. „Strasznym mieszczaństwie” stali się antytezą otwartości i wszelkiego postępu. Te dwie wizje, jedna kreująca mieszczaństwo jako ostoję prawości i trzymania się jasnych zasad, druga czyniąca z niego zacieklego wroga wszelkich zmian mogących zaburzyć dość znośnie ułożone życie wspólnoty, wzajemnie się przenikają w dyskusji o społeczności Krakowa sprzed ponad wieku.

Wystawa *Mieszczanin* to inne spojrzenie na „strasznym” mieszczaństwie i próba dostrzeżenia w nich ogromnego potencjału, który doprowadził do rozwoju Krakowa na przełomie XIX i XX wieku; rozkwitu w różnych dziedzinach – poczynając od sztuk plastycznych, architektury, teatru, poprzez edukację, a kończąc na etosie krakowskiego kupca w wersji zgoła nowoczesnej, o czym świadczy z konsekwencją budowany sukces rodzin Szarskich czy Fischerów.

W ujęciu socjologicznym miasto jest zbiorowością obywateli, którzy potrzebują przestrzeni do realizacji prywatnych i zbiorowych przedsięwzięć. Symbolem miejskości jest zatem centrum miasta – rynek. Obok prób opisu współczesnego krakowianina wystawa podejmuje kwestię także zmytologizowanego Rynku Głównego i krakowskiego Śródmieścia jako przestrzeni użytkowej w kontekście indywidualnych potrzeb zawodowych i towarzyskich mieszkańców, których codzienność bardzo często wyzbyta jest z głębszej, emocjonalnej więzi z miastem oraz

jego historią. Centrum Krakowa można przyrównać do sklepu wielkopowierzchniowego, w którym każdy znajdzie coś dla siebie, zaspokoi swoje potrzeby i wróci do domu – do swojej dzielnicy, osiedla czy na przedmieście. Można powiedzieć, że w takiej dość smutnej wizji zaciera się wspólnota mieszczan; zanika ów mit mieszczaństwa i wrażliwość na otoczenie.

Czy poczucia owej wspólnoty brakuje współczesnym krakowianom? Jakie emocje wywołuje współcześnie centrum miasta? Wystawa jest doskonałą okazją do sprawdzenia wrażliwości. *Mieszczanin*, opowieść skupiona głównie na mieszczaństwie krakowskim przełomu XIX i XX wieku oraz przemianach społecznych pogranicza XX i XXI stulecia, zainspirowana została miejscem, w którym wystawa się znajduje, czyli Kamienicą Hipolitów. Historia budynku i stworzona w jego wnętrzach wystawa stała, ukazująca przekształcenia mieszczańskich wnętrz na przestrzeni wieków, ze szczególnym podkreśleniem okresu Młodej Polski, jest odwzorowaniem skomplikowanych dziejów Krakowa, jego zabudowy, losów mieszkańców rodzimego pochodzenia, jak i przybyszów z wielu zakątków Europy. Sięgający początkami XIV wieku, stopniowo rozbudowywany na przestrzeni stuleci budynek, w XVII stuleciu uzyskał swoją ostateczną formę, stając się – dzięki rodzinie włoskich kupców Hippolitów – jedną z bardziej reprezentacyjnych kamienic w Krakowie.

Dominujący element wystawy, czyli wizerunki mieszczan krakowskich, to materialny sposób podkreślenia prestiżu społecznego i manifestacja zamożności mieszkańców miasta, które będąc w XIX i w początkach XX wieku ośrodkiem prowincjonalnym, starało się dorównywać na skalę swoich możliwości wielkim ówczesnym metropoliom. Portret mieszczanina był cenną pamiątką dla potomnych, a zarazem sposobem zakomunikowania osiągniętego sukcesu. Reprezentacyjny wizerunek był swoistym „obiektem pożądania” bogacących się mieszkańców miast, chcących zmanifestować w ten sposób często ciężką pracą osiągnięty status i szacunek współobywateli.

Zbiór portretów zdobiących wnętrza Kamienicy Hipolitów, a także wizerunki prezentowane na wystawie czasowej *Mieszczanin* w pełni ilustrują wzrastający status majątkowy wielu rodzin kupieckich, profesorskich czy urzędniczych w Krakowie XIX i początku XX wieku. Inspirowane zwyczajami arystokracji, jak i malarstwem portretowym rozwijającym się od dawna w Europie Zachodniej dzięki mieszczańskiemu mecenatowi m.in. pośród szybko bogacących się elit Paryża, Wiednia czy Berlina – wizerunki krakowian świadczą o silnej chęci wizualnego podkreślenia awansu społecznego i osiągniętego ciężką pracą sukcesu.

Wizerunek statecznego, aczkolwiek nieprzeciętnego mieszczanina, zestawić należy z barwną osobowością, z wyjątkowymi jak na „typowego” mieszkańca ówczesnego Krakowa pasjami. Taką nietuzinkową postacią, swoistym portretem „mieszczanina niepokornego” jest Jan Józef Fischer (1873–1942), kupiec austriackiego pochodzenia, właściciel znanego sklepu papierniczego. Był on pasjonatem górskich wspinaczek, zapalonym automobilistą, pilotem i właścicielem dwóch luksusowych jachtów – jednym z nich wraz z synami Janem i Józefem odbył rejs do portów skandynawskich, zawijając m.in. do Kopenhagi i Oslo. Na fotografii znajdującej się zapewne niegdyś w albumie ekstrawaganckiego kupca widoczny jest automobil, który prawdopodobnie zepsuł się w trakcie podmiejskiej wycieczki. Fischer pochylony nad otwartą klapą silnika próbuje naprawić swoją „zabawkę”. Wspomnieniem podróży morskiej do Kopenhagi jest z kolei inna fotografia, przedstawiająca Jana i jego synów. Pozują oni w charakterystycznych marynarskich strojach na tle fontanny.

**Magiczny
Kraków**

Jeszcze kilka dekad wcześniej, czyli w drugiej połowie XIX i w początku XX wieku obok malowanego, kosztownego portretu, nowym i bardzo modnym medium była właśnie fotografia, traktowana jako poważny rekwizyt podkreślający status społeczny. Atelier krakowskich fotografów, m.in. Walerego Rzewuskiego, Ignacego Kriegera, Józefa Sebalda czy Awita Szuberta, odwiedzane były przez arystokrację, burżuazję i średnie mieszczaństwo, które z upodobaniem zamawiało fotografie portretowe. Pozowanie do fotografii traktowano jako rzecz wyjątkową, a efekt końcowy z dumą prezentowany był w ozdobnych ramach na komodzie lub w oprawionym w skórę albumie.

Wernisaż wystawy odbędzie się 15 maja 2019 r. O godz. 17.00 w Kamienicy Hipolitów, pl. Mariacki 3.

Cykl wystaw „przeMieszczanie”

Muzeum Krakowa

Rok 2019 jest dla Muzeum Krakowa szczególnym. 31 maja 1899 roku decyzją Rady Miasta Krakowa została powołana do życia instytucja, której nadrzędnym celem jest badanie, propagowanie historii Krakowa, zachowanie dziedzictwa i miejskich tradycji oraz przekazywanie wiedzy o mieście oraz jego mieszkańcach kolejnym pokoleniom. Jubileusz 120-lecia, obok wspomnień związanych z samą instytucją i osobami, które to miejsce budowały i zostawiły w nim część samego siebie, jest okazją do refleksji nad przyszłością miasta, które Muzeum opisuje i jego mieszkańców, których Muzeum słucha.

Instytucja kultury, tak bardzo zaangażowana w działania na rzecz budowania silnej tożsamości kulturowej Krakowa, postanowiła wyjść- „dosłownie i w przenośni”- w przestrzeń centrum oraz poszczególnych dzielnic miasta i twórczo skonfrontować się ze współczesnym jego mieszkańcem. Umieszczone w przestrzeni Krakowa lustra z napisem „ #jestemKrakow” to okazja do spojrzenia na samego siebie i w odbijające się w lustrzanej tafli miasto. Projekt wystawienniczy „przeMieszczanie” jest z kolei próbą ukazania współczesnego Krakowa i jego mieszkańców w kontekście przeszłości oraz obecnych, dynamicznych przemian, które wpływają na zmianę wyglądu miasta i na życie codzienne jego obywateli.

W obliczu obserwowanych zmian Muzeum podjęło się próby odpowiedzi na pytania, kim jest dzisiejszy mieszczanin? Kim jest współczesny mieszkaniec Krakowa?

Zagadnienia kształtowania się społeczeństwa miejskiego, jak i zmian w tkance miasta o tak bogatej historii jakim jest Kraków, nie sposób zilustrować w formie jednej wystawy. W projekcie partycypuje zatem pięć oddziałów Muzeum Krakowa - Kamienica Hipolitów, Dom Zwierzyniecki, Muzeum Podgórze, Stara Synagoga i Oddział Dzieje Nowej Huty. Tak różnorodne miejsca, które na co dzień badają historię i kulturę różnych dzielnic miasta, zespółiły swoje działania w celu opisanie krakowianina drugiej dekady XXI wieku.

„Przedmieszczanin”

**Magiczny
Kraków**

Dom Zwirzyński

15.02.2019-01.09.2019

Kurator: dr Wacław Szczepanik

Wystawa przygotowywana w Domu Zwirzyńskim mówi o przedmieściach i ich mieszkańcach. Główny wątek opowieści skupi się na przedmieściach Krakowa, zaś fundamentalnym pytaniem, które zadane będzie na wystawie, jest to czy aktualnie Kraków posiada przedmieścia, a jeżeli tak to gdzie one się znajdują i czym charakteryzuje się życie na nich.

„Nowohucianin”

Muzeum Nowej Huty

27.03.2019- 13.10.2019

Kurator: Maria Wąchała- Szkindzier, Maciej Miezan

Wystawa jest odsłoną kondycji współczesnego nowohucianina, mieszkańca postindustrialnej dzielnicy Krakowa. Okres transformacji ustrojowej pozostawał przez lata niedoceniony w procesie kształtowania współczesnej tożsamości nowohucian, zatem wystawa będzie omówieniem trudnych lat 90. XX w. Wyrysowany przez nas zbiorowy portret, pokazuje zatem współczesnych mieszkańców Nowej Huty. Najważniejszymi wątkami są dla nas: powiew wolności, powstanie samorządów, wolne media (w tym pierwsza komercyjna lokalna telewizja DAMI), prywatyzacja Kombinatów, aktywizacja społeczna (m.in. finały WOŚP, ruch terapii poprzez sztukę Jerzego Fedorowicza seniora), pojawienie się wolnego handlu (m.in. bazar Tomex), zmiany w architekturze krajobrazu.

„Mieszczanin”

Kamienica Hipolitów

15.05.2019- 27.10.2019

Kurator: Michał Hankus

Mit krakowskiego mieszczaństwa prowokuje do polemiki z utartymi stereotypami. Wątro zapytać zatem, czy pośród współczesnych krakowian czai się kołtun; czy patrzą oni z góry na osoby z zewnątrz; czy są konserwatywną grupą zapatrzoną w historię i tęskniącą za przeszłością? Prezentacja szeroko pojętego portretu mieszczanina, wizerunków Rynku Głównego i wizji krakowskich mieszkań, jest zaproszeniem do dialogu, dzięki któremu będzie możliwe opisanie Krakowa i jego mieszkańców drugiej dekady XXI wieku.

**Magiczny
Kraków**

„Podgórzanin“

Muzeum Podgórza

12.06.2019- 22.09.2019

Kurator: Kamil Stasiak

Wobec przejścia ze społeczeństwa industrialnego do postindustrialnego zmienia się myślenie o pracy i wykonujących ją ludziach. Wystawa skonfrontuje ze sobą krakowskiego robotnika fabrycznego przełomu XIX i XX wieku ze współczesnym pracownikiem rozwijających się pod Wawelem korporacji. Porównanie to rzuci światło na grupy współtworzące podstawy ekonomicznego bytu miasta, często odsuwane na dalszy plan opowieści o Krakowie.

„Kazimierzanin“

Stara Synagoga

03.07.2019- 31.05.2020

Kurator: Piotr Figiela

Druga wojna światowa i Holokaust zmieniły nieodwracalnie tkankę społeczną ludności Kazimierza. Pozostało wielowiekowe dziedzictwo Żydów krakowskich, które przez dekady niszczało i popadało w ruinę. W latach 90. XX w. Kazimierz zaczął odżywać, głównie dzięki rozwojowi turystyki. Jak w tym wszystkim odnajduje się współczesny mieszkaniec Kazimierza? Kim jest i skąd pochodzi? Wystawa nie odpowiada do końca na te pytanie, daje jedynie pewien obraz współczesnych Kazimierzan.